

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.06.2019, sp. zn. 23 Cdo 1327/2019, ECLI:CZ:NS:2019:23.CDO.1327.2019.1

Číslo: 42/2020

Právní věta:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie, se vztahuje i na doručování soudních písemností účastníku se sídlem ve Slovenské republice. Účastník musí být poučen ve smyslu čl. 8 odst. 1 uvedeného nařízení o možnosti odmítnutí zásilky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.06.2019

Spisová značka: 23 Cdo 1327/2019

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doručování, Účastníci řízení

Předpisy: § 18 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. 12. 2018, sp. zn. 20 Co 19/2018, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2017, sp. zn. 34 C 136/2015, a věc vrátil Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 10. 8. 2017, č. j. 34 C 136/2015-272, uložil žalované, aby do třiceti dnů od právní moci rozsudku vydala žalobkyni věci uvedené ve výroku I rozsudku, dále uložil žalované zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení a rozhodl o tom, že podání žalované ze dne 3. 11. 2015 a ze dne 4. 10. 2016 se odmítají.

2. K odvolání žalované Krajský soud v Brně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 4. 12. 2018, č. j. 20 Co 19/2018-316, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Žalovaná v odvolacím řízení namítala, že jí soudem prvního stupně nebylo řádně doručeno

předvolání k nařízenému jednání, neboť soud prvního stupně jí předvolání nezaslal v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie (dále jen „Nařízení“); zejména že nebyla poučena o možnosti odmítnout písemnost ve smyslu článku 8 uvedeného nařízení, neboť jí předvolání nebylo doručeno ve slovenském jazyce. Žalovaná rovněž namítala, že soud prvního stupně v situaci, kdy se žalovaná bez omluvy nedostavila k jednání soudu, měl ve smyslu článku 19 Nařízení přerušit řízení, dokud nebude zjištěno, že předvolání bylo žalované doručeno způsobem předepsaným vnitrostátními právními předpisy Slovenské republiky pro doručení písemnosti v soudním řízení. Odvolací soud aplikoval § 18 o. s. ř. a k námitkám žalované uvedl, že nemohou obstát, neboť je zřejmé, že teprve u jednání by soud prvního stupně zjistil, že žalovaná českému jazyku nerozumí, a pak by bylo na místě zajistit žalované tlumočnicka. K tomu ovšem podle odvolacího soudu vůbec nedošlo, neboť žalovaná se k nařízenému jednání nedostavila, ačkoliv jí předvolání bylo doručeno, neboť doručenka o předvolání žalované k jednání soudu prvního stupně obsahuje podpis žalované. Dle odvolacího soudu lze s ohledem na blízkost a podobnost slovenského a českého jazyka souhlasit s postupem soudu prvního stupně, který předvolání k jednání žalované doručoval toliko v českém jazyce. Ostatně i veškerá listinná komunikace mezi stranami, která je obsahem spisu, probíhala v českém jazyce včetně písemných smluv, přičemž z ničeho nevyplývalo, že by žalovaná namítala, že českému jazyku nerozumí. Odvolací soud proto uzavřel, že uvedená námitka žalované svědčí o jejím jediném cíli – prolomení koncentrace řízení, ke které došlo v rámci jednání před soudem prvního stupně.

3. K další námitce žalované, že jí nebyl řádně doručen rozsudek soudu prvního stupně, odvolací soud uvedl, že ani v tomto ohledu nebyla žalovaná zkrácena na svých právech, neboť ze spisu vyplývá, že rozsudek byl žalované zaslán v českém jazyce a na mezinárodní doručenkou, ze které je patrné, že žalovaná zásilku obsahující rozsudek převzala dne 18. 10. 2017. Odvolání pak žalovaná podala dne 1. 11. 2017 zastoupená českým advokátem, z čehož odvolací soud usoudil, že znění rozsudku žalovaná s česky hovořícím právním zástupcem podrobně rozebrali. Nadto odvolací soud uvedl, že k dotazu soudu, zda požadují u jednání odvolacího soudu přítomnost tlumočnicka, této možnosti nevyužili. Odvolací soud k otázce doručování rozsudku soudu prvního stupně odkázal také na článek 14 Nařízení, který dle soudu předpokládá jedinou podmínku, a to aby se písemnost dostala do dispozice adresáta, což je v řešené věci představováno podepsanou doručenkou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná včasně podaným dovoláním, jehož přípustnost dovozovala z ustanovení § 237 o. s.ř., neboť napadené rozhodnutí spočívá na řešení otázky procesního práva, která nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud řešena. Otázka formulovaná dovolatelkou se týká aplikace Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie na účastníky řízení před soudy České republiky, kterými jsou subjekty založené dle práva Slovenské republiky. Dovolatelka namítala, že odvolací soud řešenou věc posoudil nesprávně, když neaplikoval citované Nařízení. Konkrétně namítala, že u předmětného předvolání k jednání soudu prvního stupně zaslání žalované pouze v českém jazyce nebylo žádné poučení žalované o možnosti odmítnout písemnost ve smyslu článku 8 Nařízení. Dovolatelka rozporovala argumentaci odvolacího soudu ohledně blízkosti a podobnosti českého a slovenského jazyka a uvedla, že odvolací soud neaplikoval citované Nařízení pouze na základě domněnek o tom, že žalovaná českému jazyku rozumí. Ve spisu také není dle názoru dovolatelky žádný relevantní důkaz o tom, že jí předvolání bylo doručeno; doručenky založené ve spise neodpovídají požadavkům zákona. Dovolatelka dále uvedla, že když se bez omluvy nedostavila k jednání před soudem prvního stupně, měl soud řízení přerušit dle článku 19 odst. 1 Nařízení,

dokud by nebylo zjištěno, že předvolání bylo žalované doručeno předepsaným způsobem s dostatečným předstihem k tomu, aby se mohla obhajovat. Dovolatelka dále tvrdila, že uvedenými pochybeními soudů bylo zasaženo její právo na spravedlivý proces. Dovolatelka proto navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně.

5. Ve lhůtě k podání dovolání dovolatelka doplnila své dovolání podáním ze dne 11.2. 2019. V doplnění dovolání uvedla, že upřesňuje, v čem spatřuje přípustnost dovolání tak, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky aplikace Nařízení na účastníky řízení před soudy České republiky, kterými jsou subjekty založené dle práva Slovenské republiky; dále že závisí na řešení otázky výkladu „jazyk, kterému adresát rozumí“ ve smyslu článku 8 odst. 1 písm. a) Nařízení; dále na řešení otázky výkladu článku 19 odst. 1 Nařízení a postupu českého soudu dle tohoto článku a na otázce náležitostí a průkaznosti doručenek vůči žalované jako subjektu založenému dle slovenského práva.

6. Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání podala osoba oprávněná zastoupená advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), Nejvyšší soud posuzoval, zda je dovolání přípustné.

8. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

9. Podle článku 1 odst. 1 Nařízení se toto nařízení použije na občanské a obchodní věci, kdy musí být soudní nebo mimosoudní písemnost zaslána z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení v druhém členském státě. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání nebo opomenutí při výkonu státní moci („acta iure imperii“).

10. Podle článku 8 odst. 1 Nařízení přijímající subjekt vyrozumí adresáta pomocí jednotného formuláře uvedeného v příloze II o tom, že může odmítnout přijetí doručované písemnosti v okamžiku jejího doručení nebo že může vrátit písemnost přijímajícímu subjektu do jednoho týdne od doručení, pokud není vyhotovena v jednom z následujících jazyků nebo k ní není připojen překlad do některého z těchto jazyků:

a) jazyk, kterému adresát rozumí, nebo

b) úřední jazyk přijímajícího členského státu nebo v případě, že v daném členském státě je několik úředních jazyků, úřední jazyk nebo jeden z úředních jazyků místa doručení.

11. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné a důvodné.

12. Dovolatelce lze přisvědčit v tom, že otázka aplikace citovaného Nařízení o doručování v řízení vedeném před českými soudy s účastníkem se sídlem ve Slovenské republice nebyla dosud v rozhodovací praxi odvolacího soudu řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

13. V řešeném případě byla doručována soudní písemnost (předvolání k jednání soudu prvního stupně) v civilním soudním sporu vedeném před soudem České republiky adresátovi se sídlem ve Slovenské republice. Jednalo se tedy o obchodní věc, v níž bylo třeba zaslat soudní písemnost z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení této písemnosti. Z výše citovaného článku 1 odst. 1 Nařízení upravujícího působnost Nařízení pak plyne, že v popsaném případě bylo třeba aplikovat Nařízení a písemnost doručovat v souladu s úpravou doručování v něm obsaženou.

14. Nařízení pak pro doručované písemnosti stanoví povinnost přijímajícího subjektu vyrozumět adresáta o tom, že může odmítnout přijetí doručované písemnosti, pokud není vyhotovena v jazyce, kterému adresát rozumí, nebo v úředním jazyce přijímajícího členského státu; nebo pokud k ní není připojen překlad v jednom z uvedených jazyků (blíže viz výše citovaný článek 8 odst. 1 Nařízení). Poučení o možnosti odmítnout přijetí písemnosti podle článku 8 odst. 1 Nařízení pak musí být provedeno pomocí jednotného formuláře uvedeného v příloze II Nařízení. Ustanovení článku 8 odst. 1 Nařízení se pak podle článku 8 odst. 4 vztahuje rovněž na způsoby doručování soudních písemností uvedených v oddíle 2, tedy i na přímé doručení soudní písemnosti osobám v jiném členském státě přímo pomocí poštovních služeb (viz článek 14 Nařízení), jako tomu bylo v řešené věci.

15. K výkladu článku 8 odst. 1 Nařízení se ve své rozhodovací praxi již několikrát vyjádřil Soudní dvůr Evropské unie (dále také "SDEU"), podle jehož závěrů musí být adresát za všech okolností (aniž by byl v tomto ohledu prostor pro uvážení) informován o právu odmítnout přijetí písemnosti, přičemž musí být použit jednotný formulář uvedený v příloze II Nařízení. Přiložení formuláře pak představuje podstatnou procesní náležitost, která zaručuje ochranu práva adresáta na obhajobu. Blíže viz rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 9. 2015, C-519/13, Alpha Bank Cyprus Ltd.

16. Co se týče posouzení, zda adresát zná jazyk, v němž je písemnost vyhotovena, Soudní dvůr Evropské unie v usnesení ze dne 28. 4. 2016, C-384/14, Alta Realitat, uvedl, že i kdyby byl soud přesvědčen, že adresát rozumí jazyku, ve kterém je písemnost vyhotovena, a tudíž není nutný překlad, nemůže z toho vyvodit, že dotyčný nemůže platně odmítnout doručení, a zbavit jej výkonu práva odmítnout přijetí písemnosti stanoveného v článku 8 odst. 1 Nařízení (viz bod 75).

17. V rozsudku Soudního dvora ze dne 2. 3. 2017, C-354/15, Andrew Marcus Henderson, pak SDEU výslovně uvedl, že stejná pravidla (formulovaná v článku 8 odst. 1 Nařízení) se použijí také na způsoby zaslání a doručování soudních písemností uvedených v oddíle 2, jak vyplývá výslovně ze znění čl. 8 odst. 4 Nařízení, tedy i na přímé doručení prostřednictvím poštovních služeb podle článku 14 Nařízení (viz bod 59). Nesplnění povinnosti vyrozumět adresáta formou jednotného formuláře o právu odmítnout přijetí písemnosti pak dle závěru SDEU nevede k neplatnosti doručované písemnosti ani k neplatnosti postupu doručení (viz bod 60). Absenci poučení o právu písemnost odmítnout lze tedy zhojit pouze tím, že jednotný formulář bude co nejrychleji a v souladu s ustanoveními Nařízení adresátovi předán.

18. Soudní dvůr Evropské unie své závěry shrnul následovně (viz bod 89 usnesení Soudního dvora ze dne 28. 4. 2016, C-384/14, Alta Realitat):

- Soud, kterému byla věc předložena v odesílajícím členském státě, musí zajistit, aby byl adresát řádně vyrozuměn pomocí jednotného formuláře obsaženého v příloze II Nařízení o právu odmítnout písemnost přijmout.
- V případě opomenutí této formální náležitosti je věcí soudu odstranit vady řízení v souladu s ustanoveními Nařízení.

- Soud, kterému byla věc předložena, nesmí bránit výkonu práva odmítnout přijmout písemnost jejím adresátem;
- Teprve poté, co adresát skutečně využil práva odmítnout přijmout písemnost, je soud, kterému byla věc předložena, oprávněn přezkoumat opodstatněnost tohoto odmítnutí; za tímto účelem musí tento soud zohlednit všechny relevantní poznatky ve spise proto, aby určil, zda dotyčná osoba rozumí nebo nerozumí jazyku, ve kterém byla písemnost vyhotovena.
- Pokud uvedený soud konstatuje, že odmítnutí přijmout písemnost adresátem nebylo odůvodněné, bude moci v zásadě uplatnit důsledky stanovené vnitrostátním právem v takovém případě za předpokladu, že je zachován užitečný účinek nařízení č. 1393/2007.

19. Z výše uvedeného shrnutí právní úpravy Nařízení a judikatury Soudního dvora Evropské unie vztahující se k výkladu a aplikaci článku 8 odst. 1 Nařízení vyplývá, že v řešeném případě odvolací soud i soud prvního stupně pochybily, neboť soud prvního stupně nepostupoval při doručování předvolání žalované v souladu s článkem 8 odst. 1 Nařízení a odvolací soud jeho postup jako správný potvrdil s nesprávným odůvodněním, že bylo doručováno dle článku 14 Nařízení, podle něhož je jedinou podmínkou doručení to, že se předmětná písemnost dostala do dispozice adresáta. Odvolací soud ovšem opomenul, že úprava formulovaná v článku 8 odst. 1 Nařízení se vztahuje i na přímé doručování dle článku 14 Nařízení. Mylný je rovněž závěr odvolacího soudu ohledně toho, že soud prvního stupně postupoval správně, když předvolání k jednání doručoval žalované toliko v českém jazyce, a to s odkazem na podobnost českého a slovenského jazyka a na to, že listinná komunikace mezi stranami probíhala v českém jazyce. Jak vyplývá z judikatury SDEU, je nerozhodné, zda je soud v okamžiku doručování písemnosti přesvědčen, že adresát jazyku písemnosti rozumí. Adresát totiž musí být vždy vyrozuměn o právu písemnost odmítnout v souladu s článkem 8 odst. 1 Nařízení. Až v okamžiku, kdy by žalovaná (za předpokladu, že byla správně vyrozuměna dle článku 8 odst. 1 Nařízení) přijetí písemnosti odmítla, bylo by namístě, aby soud posuzoval, zda její odmítnutí bylo opodstatněné, tj. zda žalovaná jazyku písemnosti skutečně rozumí, či nikoli.

20. Vzhledem k tomu, že soud prvního stupně nepostupoval při doručování předvolání žalované k jednání v souladu s Nařízením, a odvolací soud dospěl k závěru, že jeho postup byl správný, spočívá rozsudek odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení otázky aplikace Nařízení na doručování písemnosti vyhotovené v českém jazyce účastníku řízení se sídlem ve Slovenské republice. Podle výše shrnutých závěrů SDEU je pak věcí soudu odstranit vady řízení v souladu s ustanoveními Nařízení, tj. odstranit vadu spočívající v chybějícím poučení o právu žalované odmítnout přijetí písemnosti.

21. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů napadený rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243e odst. 2 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Vzhledem k tomu, že dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně již z toho důvodu, že soud prvního stupně nepostupoval při doručování v souladu s článkem 8 odst. 1 Nařízení, přičemž tento nedostatek musí být soudem napraven v souladu s úpravou Nařízení, postrádalo smysl zabývat se ostatními otázkami formulovanými v dovolání.

22. V konečném rozhodnutí bude rozhodnuto i o náhradě nákladů řízení, včetně nákladů dovolacího řízení (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).